

García M. Colombás

A Szentírás olvasása

A lectio divina

BENCÉS KIADÓ
Pannonhalma, 2014

Tartalom

Előszó	5
Előszó a második kiadáshoz	9
1. fejezet	
<i>Elöljáróban</i>	11
2. fejezet	
<i>Történeti áttekintés</i>	25
3. fejezet	
<i>Istenkeresők könyve</i>	35
4. fejezet	
<i>Isten szólt, Isten hozzám szól</i>	45
5. fejezet	
<i>Bensőséges beszélgetés</i>	53
6. fejezet	
<i>Egymásnak ellentmondó tulajdonságok</i>	67

7. fejezet	
<i>Fáradtságos és keserves feladat</i>	79
8. fejezet	
<i>Feltételek és készségek</i>	87
9. fejezet	
<i>Három példa</i>	97
10. fejezet	
<i>Gyümölcsök</i>	107
11. fejezet	
<i>Kellékek</i>	117
12. fejezet	
<i>Olvassuk az egyházatyákat</i>	131
13. fejezet	
<i>Az olvasás újjászületése</i>	145
<i>Zárszó</i>	159
<i>Jegyzetek</i>	161

Előszó

„Amikor az atyák a Szentírást kinyitották,
nem a holt betűket,
hanem Krisztust, az élő Krisztust
olvasták; ő szólt hozzájuk.”
P. Evdokimov

A *lectio divina* nagyon népszerű kifejezés napjainkban a monostorokban és más keresztény közösségekben. De vajon tudjuk-e, mit jelent? Van-e sejtésünk arról, mekkora gazdagságot rejt magában, milyen lelki mélységeket érint?

E rövid könyvecske olyan előadásokat tartalmaz szinte változatlan formában, amelyeket a Santa María de Carbaljal-i, illetve az Alba de Tormes-i bencés szerzetesnővéreknek tartottam. Közös célunk volt, hogy elmélyedjünk e kimeríthetetlen témában. Hiszen a *lectio divina* szent olvasást jelent, amelynek sohasem érünk a végére. Nagy Szent Gergely gyönyörű meghatározása szerint: a *lectio* bizonyos értelemben a végtelen isteni

akarát kifürkészésének eszköze. Minél többet olvassuk tehát a Szentírást, annál több értéket fedezünk fel benne, annál nagyobb gazdagságot kínál. Az előadások végén úgy tűnt, mintha csak felszínesen érintettük volna a témát.

Ugyanezt érzem most is, amikor kiadásra készítem elő ezeket az egyszerű, minden tudományosságtól mentes előadásokat. Nem akartam teletűzdelni hivatkozásokkal és lábjegyzetekkel, eredeti szándékom szerint a lehetőségekhez mérten igyekeztem megtartani az élő beszéd sodró és bensőséges kifejezőmódját. A megerősítésnek, s nem tudományos értekezésnek szánt művel kizárólag gyakorlati célom volt: hogy a magam szerény módján részt vehessek a – szó szerint vett – szent olvasás megújításában. A bibliográfiában a számomra leghasznosabb művekre szorítkoztam, olyan – e témában közzétett – összefoglaló munkákra, amelyek azok számára is hasznosak, akik gazdagabb és pontosabb ismeretekre szeretnének szert tenni.

Az előadások hallgatósága úgy találta, hogy főként monasztikus és bencés szempontok vezetik a szent olvasás megközelítését. Ennek – részben – az a kétségbevonhatatlan tény a magyarázata, hogy a szerzetesek és szerzetesnővérek igen hamar elsajátítják, gyakorlottan és mesterien alkalmazzák az olvasásnak ezt a módját. Fontos azonban megje-

gyezni, hogy a *lectio divinát* nem a szerzetesek találták ki, s hogy sohasem számított a monasztikus élet kiváltságának. A kereszténységhez, sőt megkockáztatom, hogy az egész emberiséghez tartozik. Isten azért adta, hogy mindannyian éljünk vele, és soha ne lankadjunk az olvasásban.

Testvéri és őszinte köszönettel ajánlom ezt a munkát María Inmaculada Alonso anyának, valamint a Santa María De Carbajal-i és Alba de Tormes-i bencés nővéreknek, akik végtelen türelemmel és érdeklődéssel hallgattak, időnként pedig oly nagy szeretettel szálltak vitába észrevételeimmel; köszönettel tartozom továbbá María Rosario Santiagónak és a zamorai bencés nővéreknek, hogy e könyv megjelenhetett az *Espiritualidad Monástica* sorozatban.

Santa María de Sobrado monostor,
1979. június 24.

Előszó

a második kiadáshoz

A *lectio divina*, hála az Úrnak, egyre nagyobb érdeklődésnek örvend – főként a monostorokban. Szent Benedek születésének 1500. évfordulóján számos felmérés készült e témakörben. Egy olasz szerzetes ezekkel a szavakkal válaszolt a kérdésekre: „A szerzetes halló ember, aki szüntelenül nyitott Isten minden jelzésére, és természetesen – mindenekelőtt a *lectio divina* során – Isten Igéjére. A *lectio*-ban a szerzetes egész lényé – lelke, szíve, akarata – a valóságos Krisztussal találkozik.”¹ Poblet apát így foglalta össze a spanyolországi bencés és ciszterci közösségek válaszát: „Ha a szerzetes meghallja Isten Igéjét, legfőbb hivatása a *lectio*-ban valósul meg. Hangsúlyozni kell, hogy a *lectio* nem tudományos célú tanulmányozás, hanem olyan imádságos olvasás, amely serkenti és előkészíti az imádkozást... A *lectio divina* alapja általában a Szentírás... Keresztény voltunk alapvető követelményéről van szó... Felkészít a szent hivatásra, lehetővé teszi, hogy jobban megis-

merjük, és tevékenységünk folyamán megőriz-
zük Isten Igéjét.”²

Bárcsak a keresztények segítségére lehet-
ne ez a könyv a monostorokban és azokon
kívül, hogy „a szent Igéből megismerjék Is-
ten szándékát”.

Zamora, Ascención monostor,
1982. augusztus 4.

4. fejezet

Isten szólt, Isten hozzám szól

Hitből fakadó olvasás

A *lectio divina* első és alapvető jellemzője a hit, amelyből táplálkozik. Hogyan lehetne élő és elkötelezett hit nélkül olvasni Istent, olyan hit nélkül, amely Isten sajátja is volt, amikor megírta a Bibliát, minthogy a Szentírás legfőbb és egyetlen szerzője maga Isten?

Nem elég a meggyőződés, hogy Isten írta a Bibliát, hogy üzenetét közölje. Lényeges, hogy olyan hitünk legyen, amely által Isten személyesen szólhat hozzánk. Nem olvashatjuk úgy könyveit, mint régi korok szerzőit. Isten nem halott. Ő az élő Isten. Igéje is él. „Az Isten szava ugyanis eleven, átható” – mondja a Zsidókhöz írt levél. A szilárd meggyőződés nélkül, miszerint „amikor kinyitjuk a Bibliát, Istennel találkozunk”, hogy „a szent iratokban jelen van Isten, aki az égből száll alá, hogy megszólíthassa gyermekeit”, s hogy „Krisztus a testté lett Ige”, teljességgel lehetetlen megvalósítani a szent olvasást.

A Bibliában jelen van Isten, jelen van Krisztus. Ezért írja Paolo Giustiniani, a karmalduli rend megújítója: „A szerzetesnek nem a maga szórakoztatására, elméjének pallérozására kell Isten Igéjét olvasnia, hanem úgy, mintha Isten oltárára lépne fel, felkészülve testben és lélekben, nagy hódolattal a szívében.”⁶⁷

Egyéni olvasás

Isten szólt, Isten szól, Isten hozzám szól. Személyesen hozzám fordul itt és most. Legalábbis így gondolkodtak a régi korok szerzetesei és lelkipásztorai a szent olvasmányról. Meggyőződéssel vallották, hogy a Biblia minden egyes szava Isten üzenete, amellyel a Szentírást olvasókat szólítja meg, így jutnak el a megváltáshoz és a megszentelődéshez, minthogy a Biblia a „megváltás tudománya”. Hitték, a legkisebb kétkedés nélkül, hogy minden, ami a Szentírásban áll, személyes és időszerű eligazítás a mindennapi és az örök életre.

Minden bibliaolvasó személyes és egyedi isteni üzenetben részesül. A személyes üzenet az emberiség egészéhez szóló üzenet része. Szent Gergely írt erről. Isten, mondja Nagy Szent Gergely, mindent elmondott nekünk. Egyszer szólt, s ez elegendő. Nem kell

más kinyilatkoztatásra várni. „Isten a szívünket szólítja meg a vele való személyes találkozás során, hiszen megtalálta a módját, hogy gyógyír lehessen gondjainkra. Ez a mód maga a Szentírás, s ha ismerjük a keresés módját, választ kapunk minden egyes kétségünkre... Például ha testi vagy lelki szenvedés gyötör minket, megkönnyebbülést jelent számunkra, ha megismerhetjük az ő rejtett szándékait. Mivel nem kapunk külön magyarázatot minden egyes megpróbáltatásunkra, a Szentíráshoz fordulunk. S mint Pál, aki a testi gyengeség terhét viselte, azt a választ kapjuk: „Elég neked az én kegyelmem. Mert az erő a gyöngeségben nyilvánul meg a maga teljességében.« [2Kor 12,9] Isten mindent összegyűjtött a Szentírásban, ami megeshet velünk, és az előttünk élők próbatételeit állította példának eléink.”⁶⁸ Csodálatra méltó tanítás Isten Igéjének időszerűségéről.

Természetesen Isten nincs bezárva a Szentírásba. Isten él, így aztán hol a Szentíráson keresztül, hol pedig belső szobánkban nyilvánul meg. Azonban minden, ami lelkünk rejtekében történik, a Szentírásban gyökerezik. „Könnyen abba a hibába esünk, hogy nem tudunk mit kezdeni a Szentírás – szemlélődés során hozzánk eljutott – egyedülálló igazságával” – mondja Nagy Szent Gergely.⁶⁹

A szent olvasásban a minden embernek küldött üzenetet tesszük személyessé és a sa-

játunkká. David Stanley találóan fogalmazta meg: „Megélt hitem, szeretetem és reménységem által a misztérium megtapasztalt esemény lesz számomra, ami velem is megtörténik.”⁷⁰ A keresztény ókor egy dokumentuma szerint: „Ő az, aki kezdettől fogva volt, aki újként jelent meg, aki ősinek bizonyult, aki mindenkor ifjúként születik a szentek szívében.”⁷¹ A *lectio divina* célja nem más, mint – ahogy azt Szent Ignác megfogalmazta – „az Úr benső ismerete”, „aki érettem emberré lett, hogy Őt jobban szeressem és kövessem.”⁷² A Másodtörvénykönyv szerzője nagyon találóan fejezi ki Izrael megindultságát, ahogyan a szent iratok múltbeli eseményeit kortárs megtapasztalásokként írja le. Jóllehet öt-hatszáz évvel a Sínai-hegyen történt szövetségekötés után jegyzi le az eseményeket, több évszázad távlatából hitelesen mutatja be kortársainak a megszólaló Mózeszt:

„Halld, Izrael, a parancsokat és törvényeket, amelyeket ma fületek hallatára kihirdetek! Tanuljátok meg őket, s legyen gondotok megtartásukra. Az Úr, a mi Istenünk Hóreb hegyén szövetséget kötött velünk. Nem atyáinkkal kötötte az Úr ezt a szövetséget, hanem velünk, akik ma itt mind életben vagyunk.” (MTörv 5,1–3) „Hogy hasonló személyes és időszerű megtapasztalásban legyen részünk Istenhez tartozókként, ezt a célt szolgálja a *lectio divina*” – mondja Stanley atya. „Foly-

tatásképpen (ez a második lépés) hittel kell gondolkodnunk a már feltárt szó szerinti értelmén, hogy meghalljuk, mit mond a Szentírásan keresztül a feltámadt Krisztus, amikor az Igét olvassuk.”⁷³ Meghalljuk Krisztust, mivel „általa nyertük a kegyelmet”. (Róm 1,5) A *lectio divina* során Istennel találkozunk Krisztusban. Mit mond nekem Isten ma ebben az Igében? „Lássuk meg Isten világosságát, csodálkozó szívvel hallgassuk, ahogyan naponta emlékeztet bennünket az isteni kinyilatkoztatásra.”⁷⁴ Jó példa erre Remete Szent Antal esete. Antal, mint ismeretes, jámbor és buzgó kopt fiatalember volt. Egy nap a templomba vezető úton az első jeruzsálemi keresztények életéről elmélkedett, ahogyan arról az Apostolok Cselekedeteiben olvashatunk. Csodálatos közösségben éltek az apostolok tanításai szerint: a kenyér megtörésében, az imádságban, a vagyonközösségben egyé forrt szívük és lelkük. Antal elkésett az eukharisztiairól. Éppen a gazdag ifjú története hangzott el az evangéliumból (Mt 19,16–22): „Ha tökéletes akarsz lenni, add el, amid van, az árát oszd szét a szegények között... Aztán gyere, és kövess engem!” Az evangéliumi történet rosszul végződött: az ifjú nem fogadta el Jézus meghívását, „mert nagy vagyona volt”. Antal azonban elfogadta a meghívást. A Szentlélek által megértette, hogy az evangélium szavai személyesen hozzá szólnak.

Antal további élete erre a meghívásra adott válasz.

Nézzünk egy másik példát: Sándor, aki évekkel később Konstantinápoly közelében megalapította a „Nem-alvók” híres monostorát, szintén az evangélium olvasása közben hallotta meg a hívást a szerzetesi életre. Egész életét végigkísérte az evangélium szelleme. „Atyám! – kérdezgette Illés archimandritát. – Igaz minden, ami az evangéliumban áll? És ha minden igaz, akkor miért nem aszerint élünk?” Sándor néhány társával úgy döntött, hogy vállalkozik a szent kalandra, hogy úgy éljen, mint az ég madarai és a mezők liliomai, hogy szüntelenül Istent magasztalja.⁷⁵

A harmadik és egyben utolsó példa: Lisieux-i Szent Teréz. „Kicsiny vagyok – írja. – Akkor aztán átkutattam a szent könyveket, hogy nem akadok-e valahol az én vágyaim tárgyának nyomára; és azt találtam, hogy az örök Bölcsesség e szavakat intézi hozzám: »Ha valaki kicsiny, jöjjön hozzám« ...megtaláltam azt, amit oly vágyva kerestem... folytattam tehát kutatásaimat, és íme, erre bukantam: »ölben hordoztatni fogtok és térdeken hízlekednek nektek, mint kinek anyja hízeleg, úgy vigasztallak én titeket.« [Iz 66,12–13] Ó, sohasem hallottam ennél gyöngédebb beszédet, ennél bővösebb zenét, hangjára örvendeni, ujjongani kezdett az én lelkem! Az erő, mely

égbe emel, nem más, mint a Te erős hatalmas, ölelő két karod, én szerelmes Jézusom! Immár nem kell megnőnem, megmaradhatok kicsinynek, sőt napról napra kisebbnek kell lennem.”⁷⁶

A „lelki gyermekség” tökéletes meghatározása Izajás szavai alapján született meg, Szent Teréz megértette, ahogy azt Krisztus tőle várta. A Gyermek Jézusról nevezett Szent Teréz képes volt személyessé és sajátjává tenni a Szentírás üzenetét. Felismerte, hogy Isten szava egyenesen hozzá szól. Így született meg a „lelki gyermekség” tanítása, amely annyira javára vált és válik az egyháznak.

Jegyzetek

- 1 Célébration du XVe centenaire de la naissance de S. Benoît. Symposium romain, 17–21 septembre 1980, *Collectanea Cisterciensia*, 43(1981), 259. Sebastian Bovo atya összefoglalója.
- 2 Uo., 268.

- 67 Idézi L.-A. LASSUS, Quand Dieu parle, *La vie spirituelle*, 129(1975), 343.
- 68 NAGY SZENT GERGELY, *Mor.* 23,19,34.
- 69 Uó, *In Reg.* 3,1,9.
- 70 STANLEY, Sugerencias para un enfoque de la lectio divina, *Cuadernos monásticos*, 11(1976), 402, 403.
- 71 *Ep. ad Diognetum*, 11,4 (magyarul: Levél Diognétoszhoz, ford. VANYÓ László, in *Apos-*

tolí atyák, Budapest, Szent István Társulat, 1988, 377 [Ókeresztény Írók, 3].

72 LOYOLAI SZENT IGNÁC *Lelkigyakorlatos könyve*, 104, Budapest, Szent István Társulat, 63.

73 STANLEY, *i. m.*, 402.

74 SZENT ATANÁZ, *Vita Antonii*, 2.

75 Lásd V. GRUMEL, *Acèmètes*, in DS 1, 164–172.

76 A „GYERMEK JÉZUSRÓL” NEVEZETT SZENT TERÉZ, *Önéletrajz*, NAGYFEJEŐ Gabriella ford., Budapest, 1930, 135, 136.